

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра обліку і оподаткування

На правах рукопису

СЛЮСАРЧУК НАЗАР ГРИГОРОВИЧ

**ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА
РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:
СКОРУК ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА,
кандидат економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 6
засідання кафедри обліку і оподаткування
від 08.12.2025 року

Завідувач кафедри
_____ проф. Садовська І. Б.

ЛУЦЬК – 2025

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет економіки та управління
Кафедра обліку і оподаткування
Другий (магістерський) рівень
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

«04» грудня 2024 року

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)
ЗДОБУВАЧУ ОСВІТИ**

Слюсарчук Назар Григорович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Обліково-аналітичне забезпечення виробництва та реалізації готової продукції підприємства

Керівник проекту (роботи) Скорук Олена Володимирівна, к .е. н., доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Строк подання студентом роботи (проекту) 08.12.2025 р.

3. Мета та завдання випускної кваліфікаційної роботи (проекту) Метою роботи є формування науково-теоретичних підходів та практичного інструментарію щодо організації обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції підприємства. Завдання роботи полягають у визначенні основних засад обліку та аналізу виробництва і реалізації готової продукції досліджуваного підприємства, розробці науково-методичного підходу удосконалення обліково-аналітичного забезпечення цих процесів.

4. Дата видачі завдання 04.12.2024 р.

АНОТАЦІЯ

Слюсарчук Н. Г. Обліково-аналітичне забезпечення виробництва та реалізації готової продукції підприємства.

В роботі з'ясовано, що достовірна, своєчасна та повна інформація про процеси виробництва й реалізацію готової продукції є основою для прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення рентабельності, оптимізацію витрат і забезпечення стабільного розвитку суб'єкта господарювання.

Визначено сутність готової продукції, особливості обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції та обґрунтовано нормативно-правові документи, що регулюють питання обліку виробництва та реалізації продукції.

Проведено аналіз виробництва ігор та іграшок в Україні. З'ясували, що виробництво ігор та іграшок є перспективною сферою діяльності, що поєднує економічні, соціальні та освітні функції. Високий попит на якісні, безпечні та доступні за ціною ігри та іграшки створює передумови для зміцнення позицій на внутрішньому ринку та виходу на зовнішні. Вітчизняні виробники дедалі активніше інтегруються у міжнародні виставки, налагоджують співпрацю з іноземними партнерами та адаптують продукцію до вимог зовнішніх ринків.

Дослідили діяльність промислового підприємства та середовище його функціонування. Проаналізовано особливості обліку виробництва та реалізації готової продукції досліджуваного підприємства.

В роботі запропоновано шляхи удосконалення обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції підприємства.

Наукова новизна дослідження полягає в набутті подальшого розвитку поняття готова продукція та шляхів підвищення ефективності обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції.

Практичне значення полягає в тому, що сформульовані висновки та розроблені рекомендації можуть бути використані на промисловому

підприємстві для покращення обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції.

Ключові слова: виробництво, готова продукція, собівартість, реалізація, ефективність виробництва.

SUMMARY

Slyusarchuk N. Accounting and analytical support for the production and sale of finished products of the enterprise.

The study found that reliable, timely and complete information about production processes and the sale of finished products is the basis for making management decisions aimed at increasing profitability, optimising costs and ensuring the stable development of a business entity.

The essence of finished products, the peculiarities of accounting and analytical support for the production and sale of finished products have been determined, and the regulatory and legal documents governing the accounting of production and sale of products have been substantiated.

An analysis of the production of games and toys in Ukraine was conducted. It was found that the production of games and toys is a promising area of activity that combines economic, social and educational functions. High demand for high-quality, safe and affordable games and toys creates the conditions for strengthening positions in the domestic market and entering foreign markets. Domestic manufacturers are increasingly participating in international exhibitions, establishing cooperation with foreign partners and adapting their products to the requirements of foreign markets.

The activities of an industrial enterprise and its operating environment were studied. The peculiarities of accounting for production and sales of finished products of the enterprise under study were analysed.

The paper proposes ways to improve the accounting and analytical support of production and sales of finished products of the enterprise.

The scientific novelty of the research lies in the further development of the concept of finished products and ways to improve the efficiency of accounting and analytical support for the production and sale of finished products.

The practical significance lies in the fact that the conclusions formulated and recommendations developed can be used at industrial enterprises to improve accounting and analytical support for production and sales of finished products.

Key words: production, finished products, cost price, sales, production efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1. Економічна сутність готової продукції та її роль у діяльності підприємства.....	12
1.2. Облікове та аналітичне забезпечення виробництва і реалізації готової продукції.....	20
1.3. Нормативно-правове регулювання обліку виробництва та реалізації готової продукції.....	23
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПІДПРИЄМСТВА	
2.1. Аналіз стану та тенденції розвитку виробництва ігор та іграшок в Україні.....	27
2.2. Загальна характеристика підприємства та діагностика середовища його функціонування.....	31
2.3. Облік та аналіз виробництва і реалізації готової продукції підприємства.....	38
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	
3.1. Напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції.....	42
3.2. Впровадження прогресивних інформаційних технологій для обліку виробництва та реалізації готової продукції.....	47

ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	58

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки та посилення конкуренції між підприємствами важливого значення набуває ефективна організація системи обліково-аналітичного забезпечення діяльності підприємства. Саме достовірна, своєчасна та повна інформація про процеси виробництва й реалізації готової продукції є основою для прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення рентабельності, оптимізацію витрат і забезпечення стабільного розвитку суб'єкта господарювання.

Сучасні умови господарювання вимагають удосконалення методики бухгалтерського обліку виробничих витрат, калькулювання собівартості продукції, формування аналітичних показників ефективності виробничої діяльності. Водночас інтеграція України до європейського економічного простору зумовлює необхідність гармонізації облікової політики з міжнародними стандартами фінансової звітності, що також впливає на підходи до відображення виробничих процесів та реалізації готової продукції в системі обліку.

Дослідженням питань обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції є актуальним, оскільки воно дозволяє удосконалити інформаційну базу для управління підприємством, забезпечити економічну обґрунтованість управлінських рішень, підвищити ефективність виробництва та конкурентоспроможність готової продукції на ринку.

Питання організації обліково-аналітичного забезпечення готової продукції та її збуту розглянули у своїх працях такі науковці, як: Ф. Ф. Бутинець, І. В. Жиглей, О. К. Єлісеєва та ін. Незважаючи на значний внесок дослідників у цій сфері, є аспекти, які потребують подальшого дослідження та практичного застосування.

Мета і завдання дослідження. Мета випускної роботи – дослідження теоретичних, методичних і практичних аспектів організації обліково-аналітичного забезпечення процесів виробництва та реалізації готової продукції підприємства, а також розроблення напрямів його удосконалення з метою підвищення ефективності управління виробничо-збутовою діяльністю.

Для досягнення мети в роботі виконані такі завдання:

- з’ясовано сутність готової продукції та її роль у діяльності підприємства;
- визначено облікове та аналітичне забезпечення виробництва та реалізації готової продукції;
- обґрунтовано нормативно-правове забезпечення обліку виробництва та реалізації готової продукції;
- проаналізовано стан та тенденції розвитку виробництва ігор та іграшок в Україні;
- надано загальну характеристику діяльності досліджуваного підприємства та продіагностовано середовище його функціонування;
- визначено особливості обліку та аналізу виробництва та реалізації готової продукції підприємства;
- запропоновано напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції підприємства;
- обґрунтовано впровадження прогресивних інформаційних технологій для обліку виробництва та реалізації готової продукції підприємства.

Об’єктом дослідження є процес обліково-аналітичного забезпечення діяльності підприємства у сфері виробництва та реалізації готової продукції

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних і практичних підходів до організації та вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення виробництва і реалізації готової продукції підприємства.

Матеріали дослідження становлять чинні нормативні акти України; узагальнені статистичні дані Державної служби статистики України, публікації вітчизняних та закордонних видань; матеріали конференцій; бухгалтерська звітність аналізованого підприємства за 2022–2024 рр., Internet-ресурси.

Наукова новизна полягає в теоретичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з організацією обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції підприємства, а також розробці пропозицій стосовно удосконалення обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції на підприємстві. Основні положення наукової новизни кваліфікаційної роботи:

набуло подальшого розвитку:

– поняття «готова продукція» як завершений результат виробничого процесу підприємства, що пройшов усі технологічні стадії, відповідає встановленим стандартам якості та повністю придатний для передачі покупцям або подальшої реалізації;

удосконалено:

– методичний підхід до організації бухгалтерського обліку виробництва та реалізації готової продукції, який базується на поєднанні традиційних облікових процедур із сучасним цифровими інструментами для підвищення аналітичної інформативності;

– підхід до внутрішнього контролю операцій із готовою продукцією, що дозволяє зменшити ризики викривлення облікових даних та підвищити достовірність аналітичних висновків.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані в роботі теоретичні положення, узагальнення та рекомендації можуть бути використані у практичній діяльності підприємства для підвищення ефективності системи обліково-аналітичного забезпечення процесів виробництва та реалізації готової продукції.

Запропоновані рекомендації сприятимуть удосконаленню організації бухгалтерського обліку витрат і результатів виробництва, підвищенню якості аналітичної інформації для прийняття управлінських рішень, а також забезпеченню контролю за собівартістю і прибутковістю продукції.

Апробація результатів та публікації. Основні результати кваліфікаційної роботи апробовані на ІХ науково-практичній міжнародній конференції молодих

науковців, здобувачів освіти «Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування» (м. Луцьк, 21 листопада 2025 р.).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

1.1. Економічна сутність готової продукції та її роль у діяльності підприємства

Готова продукція – це кінцевий результат виробничого процесу, який пройшов усі стадії обробки, відповідає встановленим стандартам якості, технічним умовам або умовам договору та призначений для реалізації споживачам. Вона є однією з основних складових оборотних активів підприємства і займає важливе місце в системі обліку та аналізу господарської діяльності.

З економічної точки зору, готова продукція відображає завершену працю підприємства, у якій втілено використані ресурси – сировину, матеріали, енергію, працю персоналу. Її вартість включає виробничу собівартість, а після реалізації формує дохід і прибуток підприємства.

Готова продукція – це матеріалізований результат виробничих витрат, у якому поєднано використані ресурси (матеріальні, трудові, фінансові) і який має споживчу вартість. Вона виступає об'єктом купівлі-продажу, переходячи зі сфери виробництва у сферу обігу [39].

В економічній літературі зосереджені різноманітні думки стосовно визначення сутності поняття «готова продукція». Так, на думку Ф. Ф. Бутинця, готова продукція – це така продукція, яка повністю закінчена обробленням, укомплектована, пройшла необхідні випробування (перевірки), відповідає чинним стандартам або затвердженим технічним умовам (має сертифікат чи інший документ, що засвідчує її якість), прийнята відділом технічного контролю підприємства та здана на склад або прийнята замовником (якщо готова продукція

здається на місці) відповідно до затвердженого порядку її приймання (оформлена встановленими здавальними документами) [4].

В іншій праці науковці під готовою продукцією розуміють продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом [37].

В. В. Сопко надає своє трактування цього терміна: «готова продукція – це виріб (або напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на цьому підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові – покупцеві згідно з чинним порядком прийняття продукції [36, с. 383].

Р. Л. Хом'як визначає готову продукцію промислового виробництва як конкретні вироби, що пройшли всі стадії технологічної обробки на цьому підприємстві, відповідають встановленим стандартам чи технічним умовам, прийняті відділом технічного контролю і здані на склад або безпосередньо замовнику [40, с. 144].

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси» для цілей бухгалтерського обліку готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом, включають до складу запасів [17].

Згідно з міжнародним стандартом бухгалтерського обліку (МСБО), готова продукція – це запаси, які утримуються підприємством для продажу в ході звичайної діяльності або знаходяться у процесі виробництва для такого продажу [18].

Визначення поняття «готова продукція» в різних джерелах наведено в таблиці 1.1.

Отже, узагальнюючи наведені визначення, можна зробити висновок, що готова продукція є завершеним результатом виробничої діяльності підприємства, який відповідає встановленим стандартам якості, має споживчу

вартість та призначений для реалізації споживачам. У більшості джерел підкреслюється її належність до складу оборотних активів і важливу роль у формуванні фінансових результатів підприємства.

Таблиця 1.1

Сутність поняття «готова продукція»

Джерело	Визначення поняття «готова продукція»
1	2
П(С)БО «Запаси» [17]	готова продукція – запаси, що виготовлені на підприємстві, призначені для продажу і відповідають технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом
МСБО [18]	готова продукція – це запаси, які утримуються підприємством для продажу в ході звичайної діяльності або знаходяться у процесі виробництва для такого продажу
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [24]	готова продукцію – запаси, що виготовлені на підприємстві, призначені для продажу і відповідають технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором, встановленим стандартам або технічним умовам тощо
Ф. Ф. Бутинець [4]	готова продукція – виріб (або напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад
Р. Л. Хом'як, В. І. Лемішовський [5]	готова продукція промислового виробництва – конкретні вироби, що пройшли всі стадії технологічної обробки на цьому підприємстві, відповідають встановленим стандартам чи технічним умовам, прийняті відділом технічного контролю і здані на склад або безпосередньо замовнику
В. В. Сопко [36]	готова продукція – це виріб (або напівфабрикат), послуга, робота, що пройшли всі стадії технологічної обробки на цьому підприємстві, відповідають затвердженим стандартам або умовам договору, прийняті технічним контролем підприємства і здані на склад або замовникові – покупцеві згідно з чинним порядком прийняття продукції

Примітка: узагальнено автором

Вважаємо, що готова продукція – це завершений результат виробничого процесу підприємства, що пройшов усі технологічні стадії, відповідає встановленим стандартам якості та повністю придатний для передачі покупцям або подальшої реалізації.

Сутність готової продукції полягає в тому, що вона відображає матеріалізовані витрати праці, сировини, матеріалів та інших ресурсів, утілені у

виробі, який готовий до продажу та здатний приносити економічні вигоди. Таким чином, готова продукція виступає важливим об'єктом обліку, аналізу й контролю, що забезпечує інформаційну базу для управління ефективністю виробничої діяльності підприємства.

Для забезпечення ефективної організації обліку та аналітичної роботи на підприємстві важливим є чітке розмежування видів готової продукції. Класифікація дозволяє систематизувати інформацію про продукцію, оптимізувати управлінські рішення, коректно визначати собівартість та здійснювати її контроль.

Готова продукція підприємства класифікується за низкою ознак, що подано у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Види продукції за різними класифікаційними ознаками

Класифікаційна ознака	Вид продукції
За ступенем готовності	– готова продукція; – напівфабрикати власного виробництва – незавершене виробництво
За призначенням	– промислова; – сільськогосподарська; – будівельно-монтажна; – харчова; – науково-технічна
За характером виробництва	– масова; – серійна; – індивідуальна (одинична)
За галузевою ознакою	– машинобудівна; – хімічна; – харчова; – деревообробна тощо
За складністю виготовлення	– проста; – складна
За місцем використання	– для реалізації зовнішнім споживачам; – для внутрішнього використання (власні потреби)

Примітка: узагальнено автором

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про готову продукцію визначаються Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» та 16 «Витрати» [8, 17].

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [17] запаси визнаються активами, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигід, пов'язаних з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена. Оцінка запасів є одним із ключових елементів організації бухгалтерського обліку, оскільки впливає на визначення фінансових результатів, собівартості реалізованої продукції і достовірність інформації у фінансовій звітності.

Первісне визнання запасів здійснюється за первісною вартістю. Для запасів, придбаних за плату, первісна вартість включає в себе фактичні витрати на їх придбання: суми, сплачені постачальникам, непрямі податки, що не відшкодовуються, транспортно-заготівельні витрати, витрати на навантаження, страхування, доставку та інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням запасів до стану, придатного для використання чи продажу. Запаси власного виробництва оцінюються за виробничою собівартістю, що включає прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати. У разі безоплатного отримання запасів їх оцінюють за справедливою вартістю, а внесені до статутного капіталу – за погодженою засновниками справедливою вартістю.

Подальша оцінка запасів передбачає їх відображення у бухгалтерському обліку за найменшою з двох величин: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації. Чиста вартість реалізації визначається як очікувана ціна продажу запасів за мінусом витрат на завершення їх виробництва та реалізацію. У випадках, коли чиста вартість реалізації знижується нижче первісної, підприємство здійснює уцінку запасів із віднесенням різниці на витрати звітного періоду. Подальша дооцінка допускається лише в межах раніше проведеної уцінки, і не може перевищувати первісну вартість запасів.

Важливим елементом оцінки є методи списання запасів у разі їх вибуття. НП(С)БО 9 передбачає застосування одного з таких методів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, середньозваженої собівартості, першого за часом надходження – ФІФО, або нормативних витрат. Метод ідентифікованої собівартості використовується для унікальних, невзаємозамінних запасів. Метод середньозваженої собівартості передбачає визначення вартості одиниці запасів як середнього показника між вартістю початкових залишків і надходжень. Метод ФІФО ґрунтується на припущенні, що запаси, які надійшли першими, вибувають першими. Метод нормативних витрат передбачає списання запасів за встановленими нормами з урахуванням відхилень фактичних витрат від нормативних.

Вважаємо, що вимоги НП(С)БО 9 щодо оцінки запасів забезпечують єдність методології формування їх вартості, підвищують достовірність бухгалтерської інформації та сприяють прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Дотримання встановлених правил оцінки є важливою умовою формування прозорої та зрозумілої фінансової звітності підприємства.

НП(С)БО 16 «Витрати» визначає два поняття собівартості готової продукції: собівартість реалізованої продукції, виробнича собівартість [8]. Склад виробничої собівартості наведено на рис. 1.1.

Такий підхід до складу виробничої собівартості забезпечує достовірне формування інформації про фактичні витрати на виробництво та правильне визначення фінансових результатів.

Собівартість реалізованої продукції є ключовим показником ефективності діяльності підприємства, оскільки відображає фактичні витрати, понесені в процесі виробництва та реалізації продукції. Вона формується відповідно до вимог НП(С)БО 16 «Витрати» та включає сукупність витрат, пов'язаних із виготовленням та збутом продукції.

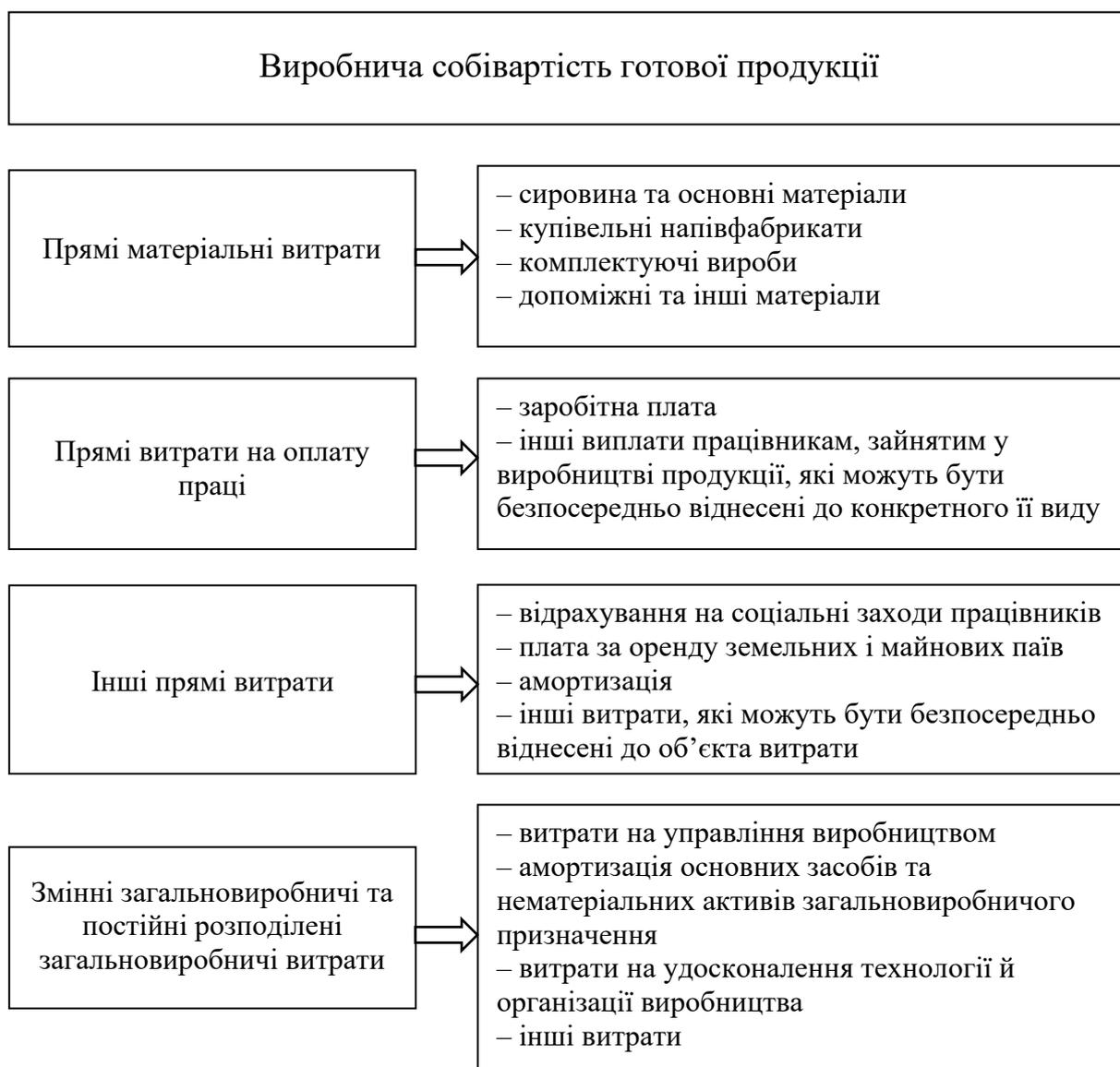

Рис. 1.1. Склад виробничої собівартості готової продукції

Примітка: узагальнено автором

Структурно собівартість реалізованої продукції складається елементів, які наведені на рис. 1.2.

Виробнича собівартість готової продукції включає прямі матеріальні витрати, пряму заробітну плату, інші прямі витрати та розподілені загальновиробничі витрати.

Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати виникають у періоди недовантаження виробничих потужностей та списуються безпосередньо на собівартість реалізованої продукції.

Рис. 1.2. Склад собівартості реалізованої продукції

Примітка: узагальнено автором

Наднормативні витрати – витрати, що перевищують встановлені нормативи: втрати від браку, наднормативне споживання матеріалів, енергоресурсів тощо. Вони не включаються до виробничої собівартості, але збільшують собівартість реалізації.

Готова продукція є одним із ключових об'єктів обліку та аналітики, оскільки вона безпосередньо відображає результат виробничої діяльності підприємства та його здатність генерувати прибуток. Як завершений результат виробничого процесу, готова продукція має споживчу вартість, відповідає встановленим стандартам якості та призначена для продажу або подальшого використання в господарській діяльності. Її наявність і ефективне управління визначають конкурентоспроможність підприємства на ринку, рентабельність виробництва й фінансову стійкість.

Готова продукція виконує важливі економічні функції: забезпечує завершення кругообігу виробничих ресурсів, формує основну частину доходів підприємства, впливає на обсяг прибутку та показники ділової активності. Рациональна організація обліку готової продукції сприяє підвищенню точності визначення її собівартості, що, у свою чергу, є основою для формування обґрунтованої цінової політики, ефективного планування та управління виробництвом.

Отже, економічна сутність готової продукції полягає у її здатності створювати вартість та забезпечувати фінансові результати підприємства, а її роль у господарській діяльності є визначальною для досягнення стійкого функціонування та розширення виробничого потенціалу.

1.2. Облікове та аналітичне забезпечення виробництва і реалізації готової продукції

Облікове та аналітичне забезпечення процесів виробництва й реалізації готової продукції є ключовим елементом системи управління підприємством, оскільки охоплює формування, узагальнення та інтерпретацію інформації, необхідної для прийняття ефективних управлінських рішень. Його якість визначає достовірність фінансових результатів, ефективність використання ресурсів та конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Облікове забезпечення виробництва ґрунтується на систематизації даних щодо витрат, залучених у процес виготовлення продукції. Основою є правильне документування господарських операцій та відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку.

До ключових елементів облікового забезпечення виробництва належать:

- облік витрат за елементами та статтями калькуляції, що дозволяє формувати повну виробничу собівартість;
- облік незавершеного виробництва, який забезпечує визначення фактичного обсягу виконаних виробничих операцій;
- облік виходу готової продукції, що фіксує перехід продукції зі стадії виробництва на склад.

Згідно з НП(С)БО 9 «Запаси», готова продукція оцінюється за первісною вартістю, яка включає прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці та змінні й постійні розподілені загальновиробничі витрати [17]. Коректне

визначення виробничої собівартості забезпечує достовірність подальших фінансових розрахунків, зокрема визначення фінансових результатів.

Аналітичний облік у сфері виробництва спрямований на деталізацію інформації про витрати за центрами відповідальності, видами продукції, технологічними процесами. Він дозволяє:

- контролювати рівень витрат і виявляти відхилення від норм;
- оцінювати рентабельність окремих видів продукції;
- визначати економічну доцільність виробничих рішень;
- прогнозувати собівартість залежно від зміни виробничих умов.

Аналітичні дані використовуються для складання кошторисів, контролю витрат, оптимізації виробничих процесів та підвищення ефективності виробництва.

Реалізація готової продукції є завершальним етапом кругообігу підприємства, тому облік цього процесу має забезпечувати повноту та своєчасність інформації щодо відвантаження продукції покупцям, визнання доходу від реалізації, визначення собівартості реалізованої продукції, контролю дебіторської заборгованості та дотримання умов договорів.

Від правильності організації обліку реалізації залежить достовірність звітності, правильність визначення прибутку та оцінка ефективності збутової діяльності підприємства.

Особливістю обліку реалізації є те, що дохід відповідно до НП(С)БО «Дохід» визнається не в момент виготовлення продукції, а в момент передачі покупцеві ризиків і вигод, пов'язаних із правом власності [12].

Собівартість реалізованої продукції відображається на рахунку 90 «Собівартість реалізації», що дає змогу визначити валовий фінансовий результат. Особливістю обліку є необхідність правильної оцінки залишків готової продукції, оскільки саме від цього залежить достовірність визначення собівартості реалізованої частини продукції.

Облік реалізації готової продукції також пов'язаний з широким застосуванням первинних документів, які підтверджують: відвантаження

продукції (накладні, ТТН), передачу права власності, розрахунки з покупцями (рахунки, акти, платіжні документи).

Належне оформлення первинних документів є критично важливим, адже воно визначає момент визнання доходу, виникнення дебіторської заборгованості та податкових зобов'язань.

Реалізація готової продукції супроводжується виникненням дебіторської заборгованості, яка відображається на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками».

Аналітична інформація щодо реалізації продукції дає змогу оцінити ефективність збутової діяльності та забезпечити ухвалення управлінських рішень, пов'язаних з:

- формуванням цінової політики;
- прогнозуванням попиту та обсягів реалізації;
- аналізом рентабельності продажів;
- оптимізацією каналів збуту.

За допомогою аналітики підприємство може визначати найбільш прибуткові сегменти ринку, планувати виробничі програми та розробляти стратегії збуту.

Отже, облікове та аналітичне забезпечення виробництва й реалізації готової продукції є фундаментом ефективної управлінської системи підприємства. Якісно організований облік гарантує достовірність даних про витрати, обсяги виробництва та фінансові результати, а розвинена аналітика – можливість своєчасно реагувати на зміни ринкового середовища, оптимізувати виробничі процеси та підвищувати прибутковість діяльності. Сукупність цих елементів забезпечує обґрунтованість управлінських рішень та стійкий розвиток підприємства.

1.3. Нормативно-правове регулювання обліку виробництва та реалізації готової продукції

Нормативно-правове регулювання обліку виробництва та реалізації готової продукції формує основу для організації бухгалтерської та аналітичної роботи на підприємствах. Воно забезпечує уніфікацію методів ведення обліку, підвищує достовірність фінансової звітності та створює умови для прозорості господарських операцій.

Система нормативно-правового регулювання охоплює закони, положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інструктивні та методичні матеріали, а також внутрішні документи підприємств. Її комплексність дозволяє забезпечити повне та правдиве відображення інформації про виробництво та реалізацію готової продукції.

Основою правового регулювання бухгалтерського обліку є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [32]. Він визначає ключові принципи, на яких ґрунтується облік: повне висвітлення, автономність, послідовність, обачність, превалювання сутності над формою.

Цивільний кодекс України регламентує відносини між продавцем і покупцем, порядок укладання договорів купівлі-продажу, передачі продукції та відповідальності сторін, що безпосередньо впливає на момент визнання доходу [41].

Невід'ємним елементом системи нормативно-правового регулювання є Податковий кодекс України, який впливає як на формування витрат, так і на порядок визнання доходів [30].

Податкові норми суттєво впливають на облікову політику підприємства, зокрема щодо строків реалізації, форм розрахунків та вибору методів оцінки.

Основою методологічного регулювання виробництва та реалізації готової продукції є Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку:

– НП(С)БО 9 «Запаси» [17] є ключовим для обліку готової продукції і визначає критерії визнання запасів як активів, встановлює правила оцінки продукції за первісною вартістю та чистою вартістю реалізації, регламентує

методи списання запасів, встановлює вимоги щодо відображення у балансі та інвентаризації;

Нормативно-правове регулювання виробництва та реалізації готової продукції	
Законодавчий рівень	Цивільний кодекс
	Податковий кодекс
	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
Підзаконні нормативно-правові акти	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
	НП(С)БО9 «Запаси»
	НП(С)БО 15 «Доходи»
	НП(С)БО 16 «Витрати»
	Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості
	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій
Нормативні документи підприємства	Облікова політика підприємства Статут підприємства Колективний договір Положення про структурні підрозділи Посадові інструкції Правила внутрішнього трудового розпорядку тощо

Рис. 1.3. Нормативно-правове регулювання виробництва та реалізації готової продукції

Примітка: узагальнено автором

– НП(С)БО 16 «Витрати» [8] регламентує склад і порядок формування виробничої собівартості готової продукції та собівартості реалізованої продукції. Цей стандарт визначає порядок розподілу загальновиробничих витрат, що є важливим при визначенні фактичної собівартості продукції;

– НП(С)БО 15 «Дохід» [12] визначає правила визнання доходу від реалізації готової продукції;

– НП(С)БО №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [16] регламентує порядок відображення інформації про наявність та рух готової продукції, дохід від реалізації продукції, собівартість реалізованої продукції, валового прибутку, чистого фінансового результату. Це дозволяє оцінити ефективність виробництва та збуту.

Підприємства, що складають звітність за МСФЗ, використовують:

– МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [29], що визначає правила подання доходів і витрат у фінансовій звітності;

– МСБО 2 «Запаси» [18], що регулює формування справедливої вартості продукції та зменшення її корисності;

– МСФЗ 15 «Дохід за договорами з клієнтами» [13], що відображає правила формування доходу.

Порядок обліку операцій із готовою продукцією також деталізують:

– методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [24], які регламентують організацію аналітичного обліку продукції, порядок інвентаризації та документального оформлення операцій;

– інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку [19], що визначає конкретні бухгалтерські проведення для обліку виробництва, зберігання та реалізації продукції;

– методичні рекомендації з формування собівартості продукції [25], що деталізують порядок калькулювання, вибір статей витрат та обґрунтування виробничої собівартості.

Ці документи забезпечують практичну реалізацію норм НП(С)БО на рівні підприємств.

Особливості обліку готової продукції на кожному підприємстві визначаються:

- обліковою політикою (методи оцінки запасів, база розподілу накладних витрат, методи списання);
- положеннями про складський облік;
- графіком документообігу;
- регламентами роботи відділів збуту та виробництва.

Внутрішні документи адаптують загальні вимоги законодавства до специфіки діяльності підприємства.

Отже, нормативно-правове регулювання обліку виробництва та реалізації готової продукції є складною, багаторівневою системою, що забезпечує методологічну єдність і прозорість облікових процесів на підприємстві. Сукупність законів, стандартів, інструкцій та внутрішніх регламентів формує цілісну базу для достовірного відображення виробничих і збутових операцій, правильного визначення собівартості та доходів. Ефективне застосування цієї системи сприяє підвищенню фінансової стабільності підприємства та прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Аналіз стану та тенденції розвитку виробництва ігор та іграшок в Україні

Виробництво ігор та іграшок в Україні – складова сектору легкої промисловості, що демонструє стабільну тенденцію до розвитку, незважаючи на економічні та соціальні виклики останніх років.

Ця сфера економічної діяльності охоплює широкий спектр продукції: від класичних дитячих іграшок, настільних ігор, конструкторів, розвивальних наборів до сучасних інтерактивних та електронних пристроїв для дітей різного віку. Її розвиток забезпечує не лише економічний ефект, але й створює значний соціально-виховний потенціал, оскільки якісні ігри та іграшки формують інтелектуальні, творчі та моторні навички дітей.

В Україні сформувався конкурентоспроможний ринок виробників, серед яких можна виокремити такі підприємства, як «Україна Фасер», «Тигрес-Люкс», «Ігротрейд», «Орнамент», «ТехноК», «Colorplast» та інші. У їхній діяльності простежуються тенденції орієнтації на екологічність, безпечність сировини, відповідність європейським стандартам, а також розширення асортименту за рахунок розвитку STEM-напрямів та інтелектуальних ігор.

Важливою особливістю українського ринку є зростання попиту на вітчизняну продукцію, що пов'язано з імпортозаміщенням, зокрема після коливань валютного курсу та ускладнення імпортних логістичних процесів. Це стимулює підприємства до модернізації виробництва, впровадження інноваційних технологій, покращення якості продукції та сертифікації відповідно до міжнародних вимог.

Розглянемо основні показники виробництва ігор та іграшок в Україні у 2019–2024 рр. (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Основні показники виробництва ігор та іграшок у 2019–2024 рр.

Показник	Од. виміру	Роки					
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7	8
Обсяг виробленої продукції	млн. грн	1 308,70	1 499,2	1 914,22	1 447,32	1 640,53	1 701,67
Обсяг реалізованої продукції	млн. грн	1 155,98	1 380,87	1 698,31	1 471,49	1 705,92	1 722,87
Кількість найманих працівників в еквіваленті повної зайнятості	осіб	2 194	1 992	2 098	1 587	1 499	1 452
Витрати на персонал	млн. грн	240,21	233,19	300,64	239,90	273,95	284,16
Валовий операційний дохід	млн. грн	259,54	296,60	397,07	386,01	410,20	289,23
Кількість діючих суб'єктів господарювання	од.	328	327	330	303	365	380
з них підприємства	од.	111	118	122	88	90	90
з них фізичних осіб-підприємців	од.	217	209	208	215	275	290
Чистий прибуток (збиток) підприємств	млн. грн	121,71	162,08	151,43	145,19	160,13	108,62
Рентабельність операційної діяльності підприємств	%	15,4	16,8	14,6	15,0	128	9,5

Примітка: складено автором за даними Державної служби статистики України [10]

З табл. 2.1 видно, що кількість суб'єктів господарювання, що виготовляють ігри та іграшки протягом 2019–2024 рр зросла на 52 одиниці (15,9%), за рахунок

зростання кількості фізичних осіб-підприємців. Обсяг виготовленої продукції зріс на 30,03% при зменшенні кількості найманих працівників на 33,8%, що свідчить про зростання продуктивності праці на підприємствах.

Позитивним для досліджуваної сфери діяльності є зростання витрат на оплату праці працівників (18,30%).

Протягом 2019–2024 рр. спостерігається зменшення чистого прибутку на 10,8% та зменшення рентабельності операційної діяльності на 38,3%.

Показники балансу підприємств з виробництва ігор та іграшок у 2019–2024 рр. наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Показники балансу підприємств з виробництва ігор та іграшок у 2019–2024 рр.

Показник	Од. виміру	Роки					
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6	7	8
Необоротні активи, на кінець року	млн. грн	271,18	261,90	360,27	360,65	363,91	463,05
Оборотні активи, на кінець року	млн. грн	920,95	1 130,93	1 219,43	1 569,71	1 727,83	1 829,77
Поточні зобов'язання і забезпечення, на кінець року	млн. грн	519,17	614,15	727,12	811,51	914,84	1 026,74
Власний капітал, на кінець року	млн. грн	635,41	740,09	793,33	977,87	1 041,95	1 188,11

Примітка: складено автором за даними Державної служби статистики України [10]

Інформація в таблиці 2.2 дає можливість зробити такі узагальнення:

– вартість необоротних активів підприємств з 70,8,8%, зростання вартості спостерігається поступово з року в рік;

– вартість оборотних активів підприємства збільшилась за останні шість років на 98,7%;

– поточні зобов'язання і забезпечення зросли за аналізований період на 97,8%;

– спостерігаємо зростання власного капіталу на 87%.

Виробництво ігор та іграшок значною мірою залежить від сучасних трендів розвитку цифрових технологій та змін у споживчих уподобаннях. Зростає популярність інтерактивних та електронних іграшок, роботизованих моделей, логічних та стратегічних настільних ігор. У відповідь на це українські виробники активно впроваджують 3D-моделювання, цифрові платформи для розробки ігрових концепцій, використовують інноваційні матеріали та методи дизайну.

Суттєвим чинником впливу на цю сферу діяльності є також нормативно-правове регулювання, яке передбачає вимоги до безпечності продукції, маркування, санітарно-гігієнічних характеристик, відповідності стандартам ЄС. Особливої уваги набуває перевірка якості матеріалів, безпечності дрібних деталей, хімічного складу та електронних компонентів.

Попри позитивні тенденції, сфера діяльності стикається з низкою проблем: необхідністю розширення виробничих потужностей, обмеженим інвестиційним ресурсом, конкуренцією з імпортними товарами, а також інколи недостатнім рівнем державної підтримки інновацій у сфері дитячих товарів.

Водночас український ринок має значний потенціал розвитку. Високий попит на якісні, безпечні та доступні за ціною ігри та іграшки створює передумови для зміцнення позицій на внутрішньому ринку та виходу на зовнішні. Вітчизняні виробники дедалі активніше інтегруються у міжнародні виставки, налагоджують співпрацю з іноземними партнерами та адаптують продукцію до вимог зовнішніх ринків.

Отже, виробництво ігор та іграшок в Україні є перспективною сферою діяльності, що поєднує економічні, соціальні та освітні функції. Її подальший розвиток залежить від інноваційності підприємств, посилення державної підтримки, гармонізації стандартів з міжнародними вимогами та орієнтації виробників на формування конкурентоспроможної продукції як на внутрішньому, так і на світовому ринках.

2.2. Загальна характеристика підприємства та діагностика середовища його функціонування

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

«XXXXXXXXXXXX»

виготовляє м'які та пластикові іграшки. Продукція відповідає українським та європейським стандартам безпеки для дітей. Підприємство реалізує продукцію як на внутрішньому ринку, так і експортує свою продукцію до країн Європи, Азії та інші регіони.

Підприємство підкреслює свою соціальну місію: виробляти безпечні та якісні товари для дітей, сприяти їхньому розвитку. XXXX «XXXXXX» запрошує на екскурсії на своє виробництво, що підвищує відкритість і довіру. За даними Forbes, XXXXXX – один із провідних українських виробників м'яких іграшок і пластмасових виробів.

Основні техніко-економічні показники діяльності підприємства подані за 2022–2024 рр. наведено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Основні техніко-економічні показники . XXXX «XXXXXX» у 2022–2024 рр.

Показник	Період			Відхилення			
	2022	2023	2024	+/-		%	
				2023/2022	2024/2023	2023/2022	2024/2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис грн	132080	138855	152153	6775	13298	5,13	9,58
Собівартість реалізованої продукції, тис грн	102014	99656	122129	-2358	22473	-2,31	22,55
Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, грн.	0,11	0,72	0,80	0,61	0,08	554,55	11,11
Чистий прибуток (+), збиток (-), тис. грн..	291	64	111	-227	47	-78,01	73,44
Середньооблікова чисельність штатних працівників, осіб	144	142	138	-2	-4	-1,39	-2,82

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8
Дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги) на кінець року, тис. грн.	45321	8265	42386	-37056	34121	-81,76	412,84
Кредиторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги) на кінець року, тис. грн.	26072	11279	18212	-14793	6933	-56,74	61,47

Примітка: розраховано на основі інформації з фінансової звітності підприємства [Додатки А-В]

Чистий дохід від реалізації продукції у 2023 році збільшився на 5,13%, а у 2024 році – на 9,58%. Собівартість реалізованої продукції у 2023 році зменшилась на 2,31%, а у 2024 році зросла на 22,55%, що пов'язано із збільшенням виготовлення продукції.

Чистий прибуток підприємства протягом 2022–2024 рр. зменшився на 61,86%. Дебіторська заборгованість за продукцію зменшилась на 81,76% – у 2023 році, і збільшилась на 412,84% у 2024 році.

Кредиторська заборгованість за продукцію зменшилася у 2023 році на 56,74%, а у 2024 році вона збільшилась 61,47%.

Проведемо діагностику середовища функціонування підприємства за такими складовими: макросередовище, мікросередовище, внутрішнє середовище.

. XXXX «XXXXXX» працює на ринку легкої промисловості, який має свої особливості. Ринок дитячих іграшок складається з малих та середніх підприємств та фізичних осіб-підприємців.

Серед основних особливостей ринку дитячих іграшок виділимо наступні:
– високі вимоги до безпеки продукції (жорсткий контроль за матеріалами; обов'язкова сертифікація продукції);

- сезонність попиту;
- висока конкуренція;
- швидка зміна трендів;
- висока частка імпорту;
- онлайн-канали збуту (понад 50% продажів переходять та маркетплейси: Rozetka, Amazon тощо);
- висока роль бренду у виборі виробника;
- поділ ринку за віком та типом іграшок (іграшки для немовлят, м'які іграшки, конструктори, настільні ігри, електронні іграшки, спортивні та активні іграшки).

При аналізі впливу зовнішнього середовища на діяльність підприємства варто оцінити такі групи факторів: економічні, політичні, правові, демографічні, науково-технічні. Аналіз цих факторів допоможе виявити ризики та можливості для підприємства, що дозволить краще адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та розробити ефективну стратегію розвитку.

Вплив факторів зовнішнього середовища наведено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Оцінка факторів зовнішнього середовища непрямого впливу

Група факторів	Фактори	Оцінка спрямованості впливу фактора (+1 / -1)	Оцінка впливу факторів, у балах (0, 1, 2, 3)	Загальна оцінка впливу факторів, у балах
1	2	3	4	5=3*4
Політико-правові	Законодавча база, що регулює діяльність підприємств легкої промисловості	+1	2	+2
	Політична стабільність у країні	-1	2	-2
	Система оподаткування	-1	2	-2
Економічні	Рівень економічного розвитку країни	-1	3	-3
	Рівень інфляції	-1	3	-3
	Ставки оподаткування	-1	1	-1
	Валютний курс та стабільність національної валюти	-1	2	-2

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5=3*4
Демографічні	Чисельність населення, його динаміка	-1	3	-3
	Міграційні процеси	-1	3	-3
Соціально-культурні	Цінності, звички та уподобання населення	+1	2	+2
	Рівень соціальної напруги чи конфліктів	-1	1	-1
Науково-технічні	Рівень технологічного розвитку країни	-1	2	-2
	Швидкість розвитку та впровадження нових технологій	-1	1	-1
	Наявність технологій для автоматизації та оптимізації процесів	+1	3	+3

Примітка: складено автором

Отже, з проведеного аналізу видно, що найбільший вплив на діяльність підприємства мають економічні та демографічні, тому доцільно приділити впливу цим факторам значну увагу. Дещо менший вплив мають науково-технічні, соціально-культурні та політико-правові фактори, проте і про них не потрібно забувати та періодично моніторити їх зміну.

Важливим є також дослідження і зовнішнього середовища прямого впливу. До факторів зовнішнього середовища безпосереднього впливу можна віднести ті, що безпосередньо впливають на діяльність підприємства, забезпечуючи або обмежуючи її можливості: До них належать:

– стан виду економічної діяльності (загальний розвиток: зростання, стагнація або занепад);

– конкуренти (кількість найважливіших конкурентів; частки ринку, які вони займають; стратегії, які впроваджують конкуренти; рівень організації збутової діяльності);

– споживачі (кількість найбільших споживачів та їхня частка в загальній кількості; соціально-психологічні характеристики: манери поведінки, смаки, традиції; критерії придбання (наприклад, ціна, якість, унікальність));

– постачальники (кількість найвагоміших постачальників і їхня частка в загальних обсягах постачання; надійність постачальників; географічне розташування постачальників; умови постачання, включаючи оплату товару; ціна та якість поставленого товару).

Ці фактори визначають безпосереднє оточення підприємства, впливаючи на її здатність до адаптації, конкуренції та задоволення потреб споживачів.

Основними конкурентами на ринку є «Ігротрейд», «ТехноК».

Зокрема, «ТехноК» – один із найбільших українських виробників пластмасових іграшок з довгою історією. Сильні сторони цього виробника: масштаб виробництва, широка мережа продажу, довіра батьків.

Крім прямих конкурентів, на діяльність підприємства через імпорт та бренд-визнання впливають непрямі конкуренти, такі як LEGO, Mattel, Hasbro, Spin Master, китайські мас-виробники / OEM.

В таблиці 2.5 наведено сильні та слабкі сторони конкурентів.

Таблиця 2.5

Сильні та слабкі сторони конкурентів

Конкурент	Сегмент	Сильні сторони	Ризики / слабкі сторони
ТехноК	Масовий пластик	Масштаб, дистрибуція, ціна	Менша диференціація
Doloni	Масовий/дит.товар	Цін, асортимент, присутність в маркетплейсах	Якість/імпорт компонентів
Ugears	Преміум дерев'яні / STEM	Унікальний продукт, експорт	Не для масового покупця, висока ціна
LEGO / Mattel / Hasbro	Глобальний бренд	Сильний бренд, франшизи	Висока вартість ліцензій
Китайські OEM	Дешеві масові іграшки	Низька ціна, великий асортимент	Репутація/сертифікація ризики

Примітка: складено автором

Споживачами продукції ХХХХ «ХХХХХХ» є:

– батьки немовлят і малюків (іграшки пластмасові та м'які, розвивальні, призначені для дітей від ~6 місяців; товари, які підходять для раннього розвитку (логіка, моторика, кольори);

– діти дошкільного віку;

– корпоративні клієнти (компанії, які замовляють корпоративні іграшки / сувеніри: Tigres пропонує м'які іграшки з логотипами під замовлення; підприємства, які хочуть використовувати брендovanі іграшки як маркетингові подарунки або сувеніри);

– міжнародні клієнти (підприємство експортує свої іграшки до країн Європи та Азії; ритейлери закордоном, які шукають сертифіковані дитячі товари українського виробника);

– ритейл-мережі та дистриб'ютори (великі мережі супермаркетів та дитячих магазинів в Україні (Епіцентр, Ашан тощо); оптові покупці, які замовляють значні партії для роздрібного продажу).

Аналіз зовнішнього середовища безпосереднього впливу наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Оцінка факторів зовнішнього середовища безпосереднього впливу

Фактор	Рівень впливу	Коментар
Постачальники	Середній-високий	Залежність від імпорту та цін на сировину
Споживачі	Високий	Висока конкуренція, вимоги до якості
Конкуренти	Високий	Імпорт + сильні українські бренди
Посередники	Середній-високий	Контроль доступу до клієнтів
Ринок праці	Високий	Дефіцит кадрів та зростання витрат

Примітка: складено автором

Проведений аналіз показує, що діяльність ХХХХ «ХХХХХХ» значною мірою залежить від стабільності та динаміки ринкового середовища. Найбільший позитивний вплив мають такі фактори, як зростання попиту на якісні та безпечні дитячі іграшки, розширення цифрових каналів збуту, а також підтримка українського виробника, яка формує лояльність значної частини споживачів.

Разом із тим підприємство відчуває тиск конкурентного середовища: на ринку активно працюють як українські, так і міжнародні виробники, що підсилює необхідність інновацій та постійного оновлення асортименту.

Важливими ризиками залишаються нестабільність економічної ситуації, подорожчання сировини, можливі логістичні перебої та високі вимоги до сертифікації продукції.

У цілому зовнішні фактори безпосереднього впливу створюють для . XXXX «XXXXXXX» умови помірної ринкової напруги, але водночас відкривають значні можливості для розвитку, зокрема через розширення асортименту, вихід на нові канали збуту, активізацію експорту та формування конкурентних переваг на основі якості, екологічності й інноваційності продукції.

Для виявлення конкретних перешкод, що заважають підприємству розвиватися та виокремлення його переваг ми провели SWOT-аналіз підприємства (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7

Матриця SWOT – аналізу XXXX «XXXXXXX»

	Сильні сторони	Слабкі сторони
Внутрішнє середовище	<ul style="list-style-type: none"> – високий і стабільний попит — іграшки потрібні завжди, незалежно від економічних циклів; – широкий асортимент продукції — можливість охопити різні вікові групи та сегменти; – можливість гнучко змінювати товарну лінійку під тренди та нові мультфраншизи; – відносно низька собівартість виробництва (особливо для пластмасових виробів); – локальна перевага перед імпортом: менші логістичні витрати та адаптація під український ринок; – можливість розвитку екологічного та STEM-сегменту, що швидко зростає 	<ul style="list-style-type: none"> – сильна залежність від імпортової сировини (пластик, електронні компоненти); – низька впізнаваність українських брендів у порівнянні з міжнародними (LEGO, Mattel); – високі вимоги до сертифікації та контролю якості, що збільшує витрати; – складність у створенні дизайну та інновацій, що потребує професійних спеціалістів; – високий ризик сезонних коливань попиту; – низькі бар'єри входу в прості сегменти, що підсилює конкуренцію
	Можливості	Загрози
Зовнішнє середовище	<ul style="list-style-type: none"> – зростання попиту на розвивальні та STEM-іграшки; – розширення продажів через онлайн-канали та маркетплейси; – попит на еко-іграшки з натуральних матеріалів; – експорт до ЄС та інших країн, особливо для унікальних або дерев'яних виробів; – співпраця з дитячими брендами, освітніми закладами, блогерами для промоції; – впровадження 3D-друку та сучасних технологій для швидкого прототипування та здешевлення виробництва 	<ul style="list-style-type: none"> – дуже сильна конкуренція з боку імпорту, особливо з Китаю; – швидка зміна дитячих вподобань та трендів (ризик залежності від популярності героїв); – економічна нестабільність, що може зменшити витрати сімей на іграшки; – подорожчання логістики та матеріалів у світі; – підробки та контрафактні товари, які знижують рентабельність оригінальних виробників; – підвищення вимог до безпеки та екологічності, що може збільшувати витрати

Примітка: складено автором

Отже, підприємству необхідно зосередити свої зусилля на нейтралізації впливу слабких сторін. Для цього в нього є всі можливості. Необхідно лише аби керівництво правильно використовувало наявний потенціал підприємства, розвиваючи свої сильні сторони, та регулярно проводила моніторинг наявних та нових загроз, для вчасного реагування та проведення відповідних заходів.

2.3. Облік та аналіз виробництва і реалізації готової продукції підприємства

Облік виробництва готової продукції – важлива складова системи бухгалтерського обліку підприємства, оскільки забезпечує контроль за процесом виготовлення продукції, правильним формуванням її собівартості та своєчасним відображенням у фінансовій звітності.

Процес виробництва продукції на підприємстві включає сукупність операцій з перетворення сировини, матеріалів та інших ресурсів у готову продукцію. Облік виробництва готової продукції забезпечує достовірне визначення фактичних витрат на виробництво; контроль за використанням матеріальних ресурсів; відображення руху незавершеного виробництва (НЗВ); визначення собівартості готової продукції; надання інформації для управлінських рішень щодо ціноутворення та планування.

Одним із основних об'єктів обліку виробництва є витрати виробництва. Проаналізуємо зміну елементів операційних витрат ХХХХ «ХХХХХХ» за 2022–2024 рр. (табл. 2.8).

Найбільшу питому вагу серед елементів операційних витрат займають матеріальні витрати (48% – 52%), які протягом 2022-2024 рр. зросли на 30,83%. Питома вага елементів операційних витрат протягом 2022–2024 рр.:

- витрати на оплату праці – від 17% до 22%;
- відрахування на соціальні заходи – від 2% до 4%;
- амортизація – від 3,18% до 3,82%;

– інші операційні втрати – від 18% до 6%.

Таблиця 2.8

Елементи операційних витрат ХХХХ «ХХХХХХ» у 2022–2024 рр.

Елементи операційних витрат	Період			Відхилення				
				+/-		%		
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2022
1	2	3	4	5	6	7	8	
Матеріальні затрати	65547	81336	85752	15789	4416	24,09	105,43	30,83
Витрати на оплату праці	23389	35906	36148	12517	242	53,52	100,67	54,55
Відрахування на соціальні заходи	3389	4779	6597	1390	1818	41,02	138,04	94,66
Амортизація	5001	5307	5629	306	322	6,12	106,07	12,56
Інші операційні втрати	33498	39492	30275	5994	-9217	17,89	76,66	-9,62
Разом	130824	166820	164401	35996	-2419	27,51	98,55	25,67

Примітка: розраховано на основі інформації з фінансової звітності підприємства [Додатки А-В]

Спостерігаємо зростання всіх елементів операційних витрат за аналізований період, окрім інших операційних витрат, які зменшились протягом 2022–2024 рр. на 9,62%.

Аналіз структури готової продукції наведено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз структури готової продукції у 2024 році

Вид продукції	Залишок на початок року		Виробництво		Реалізація		Залишок на кінець року	
	вартість	питома вага, %	вартість	питома вага, %	вартість	питома вага, %	вартість	питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
М'яконабивні іграшки	9585	42	70115	45	66947	44	12753	48
Пластмасові іграшки	8672	38	62325	40	59340	39	11657	44

Продовження таблиці 2.9

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Аksesуари для немовлят	2967	13	17139	11	18254	12	1852	7
Товари для мам	1597	7	6233	4	7612	5	218	1
Разом	22821	100	155812	100	152153	100	26480	100

Примітка: розраховано автором

В структурі виробництва ХХХХ «ХХХХХХ» переважають м'яконабивні іграшки, питома вага яких у 2024 році складає 45%.

Показники рентабельності підприємства наведено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Показники рентабельності ХХХХ «ХХХХХХ» за 2022–2024 рр.

Показники	Роки			Відхилення			
				+/-		%	
	2022	2023	2024	2023/ 2022	2024/ 2023	2023/ 2022	2024/ 2023
1	2	3	4	5	6	8	9
Рентабельність продажів	0,22	0,05	0,07	-0,17	0,03	-79,08	58,28
Рентабельність операційної діяльності	0,39	0,30	0,68	-0,09	0,38	-23,42	128,26

Примітка: розраховано автором

Найвищий показник рентабельності продажів у діяльності підприємства був у 2022 році – 0,22%. Це означає, що підприємство отримало 0,22 грн прибутку з кожних 100 грн продажів. У 2023 році рентабельність продажів суттєво зменшилась і склала 0,05%, у 2024 році – 0,07%. Проте спостерігаємо зростання рентабельності операційної діяльності протягом 2022-2024 рр. на 74,36%. Це свідчить про підвищення ефективності використання підприємством ресурсів для отримання прибутку.

Отже, облік та аналіз виробництва і реалізації готової продукції є ключовими елементами управління діяльністю підприємства, оскільки забезпечують достовірне формування собівартості, контроль використання ресурсів та оцінку ефективності виробничих процесів. Належна організація

обліку дозволяє своєчасно відображати рух продукції, визначати фінансові результати від її реалізації та формувати інформацію для прийняття управлінських рішень.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції

Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції підприємства є важливим завданням, яке сприяє підвищенню ефективності управління підприємством та покращенню фінансових результатів. Виділимо основні напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції для ХХХХ «ХХХХХХ» (рис. 3.1):

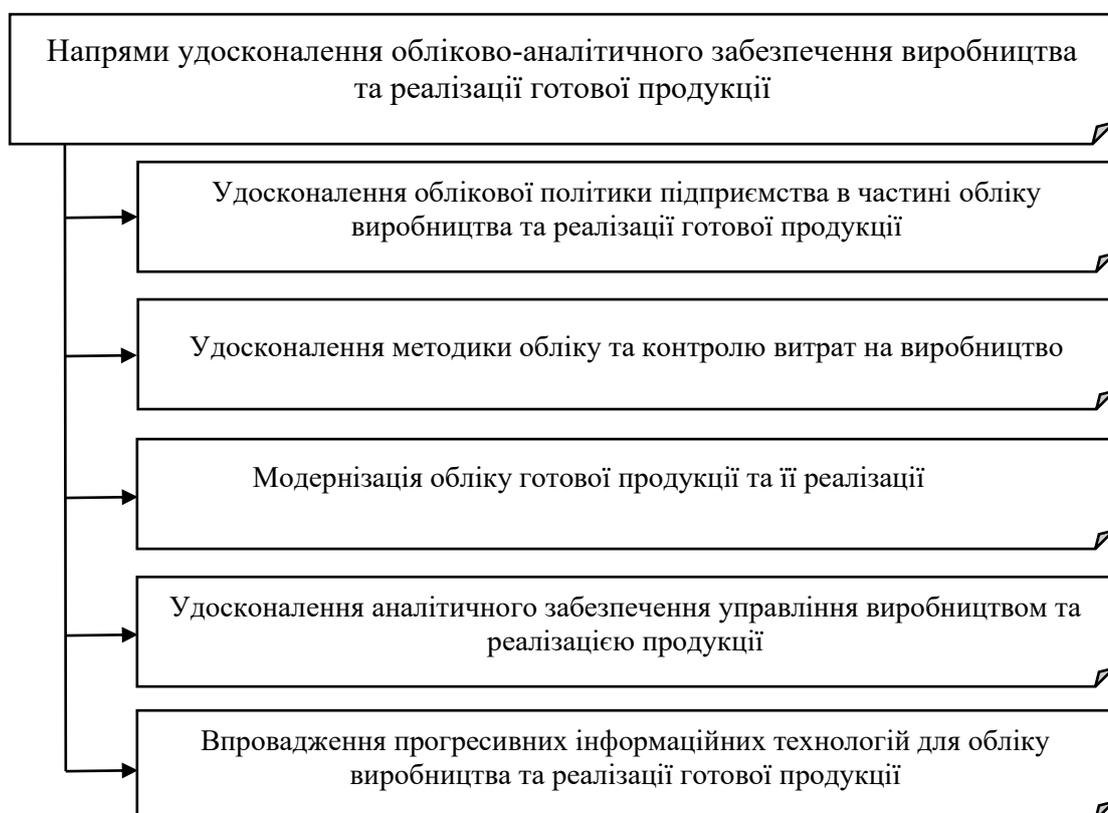

Рис. 3.1. Напрями удосконалення обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції

Примітка. Розроблено автором

Розглянемо детальніше окремі з них.

Облікова політика підприємства повинна відповідати принципам бухгалтерського обліку України, з одного боку, і цілям діяльності підприємства по досягненню фінансових результатів – з іншого.

На формування і обґрунтування облікової політики підприємства, мають вплив наступні фактори:

- форма власності та організаційно-правова форма підприємства;
- галузева приналежність або вид діяльності;
- обсяги діяльності, чисельність працівників;
- система оподаткування;
- ступінь свободи діяльності в ринкових умовах (самостійність рішень щодо ціноутворення, вибору партнера);
- стратегія фінансово-господарського розвитку (мета і завдання економічного розвитку, очікувані напрямки інвестицій);
- наявність матеріальної бази (забезпечення комп'ютерною технікою й програмними продуктами тощо);
- система інформаційного забезпечення підприємства (по всіх необхідних для ефективної діяльності підприємства напрямках);
- рівень кваліфікації бухгалтерських кадрів, ініціативи підприємництва керівника підприємства;
- система матеріального стимулювання і ефективності роботи підприємства.

Розроблення облікової політики на підприємстві є трудомістким і відповідальним процесом, так як підприємству доведеться працювати не один рік і враховувати всі зобов'язання згідно з розробленими ним положеннями. Облікова політика має довгостроковий характер і не підлягає змінам протягом усього звітного року. Розроблення і прийняття облікової політики підприємства має ґрунтуватися не тільки на глибокому і всебічному вивченні ринкового середовища, потенційних перспектив розвитку підприємства, нормативної бази діяльності, а й на інформації, одержаній бухгалтером-аналітиком після

грунтовного проведення розрахунків та оцінки фінансових наслідків вибору того чи іншого варіанту облікової політики.

Удосконалення облікової політики ХХХХ «ХХХХХХ» у сфері виробництва та реалізації готової продукції – важливий напрям підвищення точності облікових даних, прозорості управлінських рішень та ефективності контролю за витратами. Враховуючи особливості діяльності підприємства, яке спеціалізується на виробництві дитячих м'яконабивних та пластмасових іграшок, облікова політика має забезпечувати своєчасне й достовірне формування собівартості продукції, контроль за виробничими запасами, а також коректне визнання доходів і фінансових результатів.

Слід звернути увагу на оптимізацію документального оформлення виробничих процесів. Уніфікація та автоматизація первинних документів дозволяють зменшити трудомісткість облікових процедур, уникнути дублювання інформації та прискорити її обробку. Раціональним є впровадження електронного документообігу, який забезпечує оперативний доступ до даних і підвищує точність їх відображення.

Важливим напрямом удосконалення є оптимізація класифікації витрат відповідно до специфіки підприємства. Чіткий поділ витрат на прямі та непрямі, змінні та постійні, а також встановлення баз розподілу загальновиробничих витрат дозволяє більш точно формувати собівартість продукції. Важливим є впровадження внутрішніх регламентів облікової політики, що визначають порядок документування, групування та калькулювання витрат.

Покращення організації обліку незавершеного виробництва також сприятиме підвищенню достовірності фінансових результатів. Необхідно розробити методику оцінки НЗВ, що відповідає технологічним особливостям виробництва та дозволяє забезпечити рівномірне відображення витрат протягом звітного періоду.

Ефективне управління витратами є ключовим чинником забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Удосконалення методики обліку витрат передбачає впровадження сучасних підходів до їх формування та контролю.

Одним із перспективних інструментів є застосування системи обліку витрат ABC (Activity-Based Costing), яка дозволяє більш точно визначати витрати завдяки їх розподілу за видами діяльності. Завдяки цьому підприємство може виявити нерентабельні процеси та оптимізувати їх.

Ефективний контроль витрат потребує застосування бюджетування виробничих витрат. Бюджети дозволяють планувати витрати на основі реалістичних прогнозів, порівнювати планові й фактичні показники, виявляти причини відхилень та приймати управлінські рішення.

Таким чином, удосконалення методики обліку та контролю витрат сприяє зниженню собівартості продукції, підвищенню ефективності виробництва та забезпеченню стабільності фінансових результатів.

Раціональна організація обліку готової продукції та її реалізації відіграє важливу роль у забезпеченні точності визначення фінансових результатів підприємства. Удосконалення цих процесів передбачає модернізацію складського обліку, оцінки продукції та управління реалізацією.

Першочерговим завданням є автоматизація складського обліку. Використання сучасних цифрових інструментів, таких як QR-коди, штрих-коди та системи сканування, підвищує точність обліку руху готової продукції, зменшує ризик помилок та сприяє оперативності отримання інформації. Важливим є формування електронних реєстрів залишків та впровадження систем моніторингу складських запасів.

Удосконалення оцінки готової продукції передбачає впровадження методів, що забезпечують точність визначення її фактичної собівартості. Доцільним є використання автоматизованих калькуляційних систем, що дозволяють швидко визначати собівартість окремих виробів та оцінювати економічну ефективність їх виробництва.

Модернізація обліку реалізації продукції включає оптимізацію документообігу та взаємодії між бухгалтерією та відділом збуту. Електронні накладні, автоматичне формування звітів про реалізацію та інтеграція систем

продажів із бухгалтерським обліком забезпечують повноту та достовірність інформації.

Ефективність реалізації продукції залежить від застосованих збутових стратегій маркетингу підприємства, які в свою чергу визначаються комплексом заходів з формування асортименту товарної продукції, укладанням договорів, стимулюванням збуту, ступенем задоволення споживацьких запитів, ціноутворенням, транспортуванням та іншими організаційними аспектами збутової діяльності.

Розробка й обґрунтування збутової політики підприємства передбачає вирішення таких питань:

- вибір ринку та оцінювання його місткості;
- організація системи збуту та визначення необхідного фінансового забезпечення;
- вибір найбільш придатних каналів та методів збуту;
- вибір часу виходу на ринок;
- визначення оптимальних траєкторій руху продукції до споживача;
- визначення форм та методів стимулювання збуту та необхідних для цього витрат.

Загалом, модернізація обліку готової продукції та її реалізації сприяє підвищенню прозорості діяльності підприємства, поліпшенню управління запасами та оптимізації фінансових результатів.

Аналітичне забезпечення відіграє вирішальну роль у формуванні управлінських рішень. Удосконалення аналітичних процедур дозволяє підвищити точність оцінки ефективності діяльності та своєчасно реагувати на зміни у виробничому середовищі.

Для підвищення якості аналітичної інформації слід впровадити систему ключових показників ефективності (KPI), таких як собівартість одиниці продукції, рентабельність продажів, коефіцієнти використання виробничих потужностей, рівень браку тощо. Регулярний аналіз цих показників дозволяє виявити слабкі місця та резерви зростання.

Застосування економетричних методів прогнозування дає змогу оцінювати тенденції в обсягах виробництва та реалізації, формувати більш точні плани виробничої діяльності та бюджетування. Важливо також удосконалити структуру управлінської звітності через побудову аналітичних панелей (dashboard), які забезпечують візуалізацію ключових показників у режимі реального часу.

Таким чином, удосконалення аналітичного забезпечення створює умови для підвищення ефективності управління та сприяє стабільному розвитку підприємства.

Вважаємо, що комплексне впровадження запропонованих заходів забезпечить підвищення ефективності обліково-аналітичної системи та покращить фінансові результати підприємства.

3.2. Впровадження прогресивних інформаційних технологій для обліку виробництва та реалізації готової продукції

У сучасних умовах цифрової трансформації економіки підвищення ефективності обліково-аналітичного забезпечення діяльності підприємства безпосередньо залежить від застосування прогресивних інформаційних технологій. Для підприємств виробничого сектору, зокрема ХХХХ «ХХХХХХ», яке спеціалізується на виготовленні дитячих іграшок та товарів широкого вжитку, впровадження сучасних автоматизованих систем обліку є необхідною передумовою забезпечення прозорості бізнес-процесів, зниження витрат та підвищення конкурентоспроможності.

Науковці відзначають, що використання інформаційних технологій у бухгалтерському та управлінському обліку забезпечує підвищення точності та оперативності обробки даних, а також сприяє формуванню якісної аналітичної інформації для прийняття рішень. В умовах ускладнення виробничих процесів і

збільшення обсягів даних автоматизовані системи стають ключовим фактором оптимізації управління готовою продукцією.

Нормативно-правова база також підкреслює необхідність використання сучасних ІТ. Зокрема, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» допускає застосування автоматизованих систем для ведення обліку, за умови гарантування достовірності та цілісності даних (Закон України № 996-XIV) [32].

У контексті діяльності ХХХХ «ХХХХХХ» застосування інформаційних технологій дає можливість інтегрувати виробничий, бухгалтерський та логістичний облік, що відповідає сучасним тенденціям побудови інформаційних систем підприємств.

Провідні науковці й практики наголошують, що ERP-системи є найбільш ефективним інструментом для комплексної автоматизації виробничих підприємств [46]. Вони забезпечують наскрізну інтеграцію облікових процесів – від планування виробництва до реалізації готової продукції.

Класичні системи ERP забезпечують управління в розрізі наступних блоків:

- управління фінансами;
- планування та управління виробництвом;
- управління формуванням та розподілом запасів;
- управління реалізацією та маркетингом;
- управління постачанням;
- управління проектами;
- управління сервісним обслуговуванням;
- управління процедурами забезпечення якості продукції.

Для ХХХХ «ХХХХХХ»упровадження таких систем є доцільним з огляду на:

- необхідність оперативного контролю витрат та норм списання матеріалів;

- значну номенклатуру виробів;
- потребу у своєчасному аналізі собівартості;
- необхідність автоматизації складського обліку на основі штрихкодування або RFID.

Наукові дослідження підтверджують, що підприємства, які застосовують ERP-системи, скорочують витрати на ведення обліку на 25–40 %, а час обробки первинної інформації – майже удвічі [45].

Для ХХХХ «ХХХХХХ» упровадження технологій MES-систем, MRP-модулів та інструментів електронного документообігу, які відповідають міжнародним стандартам ефективного виробничого менеджменту (ISO 9001; ISA-95) сприятиме:

- підвищенню точності контролю виробничих операцій,
- зниженню відхилень між плановими й фактичними витратами,
- автоматизованому формуванню звітів про рух готової продукції,
- підвищенню достовірності даних про складські залишки.

Електронна ідентифікація продукції (штрих-коди або RFID-мітки) значно підвищує ефективність логістичних операцій. Згідно з дослідженнями Європейської логістичної асоціації, автоматизовані системи обліку знижують рівень складських помилок на 60–80 % [44].

З позицій економічної ефективності впровадження прогресивних інформаційних технологій на ХХХХ «ХХХХХХ» забезпечить:

- зниження трудомісткості облікових операцій;
- скорочення простоїв виробництва;
- підвищення точності формування собівартості;
- прискорення обігу готової продукції;
- покращення планування виробничих навантажень;
- підвищення рентабельності основних видів продукції.

Науковці зазначають, що цифровізація обліку продукції може збільшити прибутковість підприємств на 8–15 % завдяки оптимізації витрат та прискоренню оборотності активів [43].

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі комплексно досліджено теоретичні, методичні та практичні засади обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції підприємства, що дало змогу сформулювати науково обґрунтовані висновки та пропозиції щодо підвищення ефективності управління виробничими процесами.

1. З'ясували, що готова продукція є ключовим об'єктом обліку та основним джерелом формування доходів підприємства. Встановлено, що її правильний облік забезпечує достовірну інформацію для оцінки ефективності виробництва, визначення собівартості та планування фінансових результатів. Раціональне управління залишками готової продукції сприяє підвищенню ліквідності та конкурентоспроможності підприємства.

Готова продукція відіграє важливу роль у господарській діяльності, оскільки поєднує завершений виробничий цикл із результатами реалізації та формуванням прибутку.

2. Визначили сутність облікового та аналітичного забезпечення виробництва і реалізації готової продукції. Встановлено, що облік формує достовірну інформацію про обсяги виготовлення, собівартість і результати продажу, забезпечуючи контроль за використанням ресурсів. Аналітичне забезпечення дозволяє оцінити рентабельність, виявити відхилення та підтримати прийняття управлінських рішень.

Поєднання обліку й аналізу створює необхідну інформаційну базу для ефективного управління виробництвом та збутом готової продукції.

3. Обґрунтовано нормативно-правове забезпечення обліку виробництва та реалізації готової продукції, яке формує правові засади організації облікових процесів на підприємстві. Встановлено, що сукупність законів, положень (стандартів) бухгалтерського обліку, податкових норм і методичних

рекомендацій визначає порядок оцінки, визнання, документального оформлення та відображення готової продукції у звітності.

Нормативно-правове забезпечення є ключовою передумовою формування прозорої, об'єктивної та порівнянної інформації про готову продукцію, що необхідна для ефективного управління діяльністю підприємства.

4. Проаналізували виробництво ігор та іграшок в Україні та показники балансу підприємств з виробництва ігор та іграшок у 2019–2024 рр.

З'ясували, що виробництво ігор та іграшок значною мірою залежить від сучасних трендів розвитку цифрових технологій та змін у споживчих уподобаннях. Зростає популярність інтерактивних та електронних іграшок, роботизованих моделей, логічних та стратегічних настільних ігор. У відповідь на це українські виробники активно впроваджують 3D-моделювання, цифрові платформи для розробки ігрових концепцій, використовують інноваційні матеріали та методи дизайну.

Попри позитивні тенденції, сфера діяльності стикається з низкою проблем: необхідністю розширення виробничих потужностей, обмеженим інвестиційним ресурсом, конкуренцією з імпортними товарами, а також інколи недостатнім рівнем державної підтримки інновацій у сфері дитячих товарів.

5. Навели загальну характеристику діяльності ХХХХ «ХХХХХХ» тита дослідили середовище його функціонування. Визначили сильні та слабкі сторони підприємства, можливості та загрози зовнішнього середовища.

6. Запропонували шляхи удосконалення обліково-аналітичного забезпечення виробництва та реалізації готової продукції підприємства, основні серед них: удосконалення облікової політики підприємства в частині обліку виробництва та реалізації готової продукції; удосконалення методики обліку та контролю витрат на виробництво; модернізація обліку готової продукції та її реалізації; удосконалення аналітичного забезпечення управління виробництвом та реалізацією продукції; впровадження прогресивних інформаційних технологій для обліку виробництва та реалізації готової продукції.

7. Обґрунтували можливість та перспективи впровадження прогресивних інформаційних технологій для обліку виробництва та реалізації готової продукції, які забезпечать: зниження трудомісткості облікових операцій; скорочення простоїв виробництва; підвищення точності формування собівартості; прискорення обігу готової продукції; покращення планування виробничих навантажень; підвищення рентабельності основних видів продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баланюк І. Ф., Григорів О. О., Іванюк Т. Л. Організація обліку і контролю готової продукції підприємства. *Інноваційна економіка*. 2020. № 1-2. С. 157–163. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2020.1-2.23> (дата звернення: 05.04.2025).
2. Богданович І. В. Методика обліку витрат на виробництво : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. 256 с.
3. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підруч. для студ. спец. «Облік і аудит» вищих навчальних закладів, 8-ме вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2009. 912 с.
4. Бухгалтерський фінансовий облік : підруч. / за ред. проф. Ф. Ф. Бутиця. Житомир : ЖІТІ, 2006. 672 с.
5. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. / за ред. Р. Л. Хом'яка, В. І. Лемішовського. 4-е вид., доп. і перероб. Львів : Інтеллект+, 2005. 1072 с.
6. Бухгалтерський облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 460 с.
7. Василішин С. І. Специфіка та методичні засади обліку готової продукції лісогосподарських підприємств України. *Управління змінами та інновації*. 2024. № 11. С. 45–51. DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2024-11-7> (дата звернення: 10.05.2025).
8. Витрати : Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 груд. 1999 р. № 318. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 01.09.2025).
9. Візиренко С. В., Шуляк С. А. Удосконалення обліку готової продукції та витрат на збут. *Управління змінами та інновації*. 2021. № 1. С. 24–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/2021-1-4> (дата звернення: 10.05.2025).

10. Державна служба статистики України. Офіційний сайт
URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 10.05.2025).

11. Домбровська Н. Р. Особливості методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції підприємства по заготівлі та переробці зерна. *Економіка та суспільство*. 2021. № 28. URL : DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-30> (дата звернення: 01.04.2025).

12. Дохід : Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15, затв. наказом Міністерства фінансів України від 29 листоп. 1999 р. № 290. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 05.06.2025).

13. Дохід від договорів з клієнтами: Міжнародний стандарт фінансової звітності 15 (МСФЗ 15). URL : https://www.mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%A4%D0%97%2015_ukr_2024.pdf (дата звернення: 01.10.2025).

14. Єлісєєва О. К., Вакульчик О. М. Методологічні аспекти обліку і аудиту готової продукції та її збуту на промисловому підприємстві. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. № 1(77). URL : http://scientificview.umsf.in.ua/archive/2022/1_77_2022/13.pdf (дата звернення: 10.05.2025).

15. Забродський І. Облік готової продукції підприємств з переробки фруктів та ягід: стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2025. № 78. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-63> (10.09.2025).

16. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затв. наказом Міністерства фінансів України від 07 лют. 2013 р. № 73. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 15.09.2025).

17. Запаси : Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9, затв. наказом Міністерства фінансів України від 20 жовт. 1999 р. № 246. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 01.09.2025).

18. Запаси: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). URL : https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-02_ukr_2018-1.pdf f (дата звернення: 01.04.2025).

19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом Мініфіну України від 30 листоп. 1999 р. № 291. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 15.04.2025).

20. Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. Економічний аналіз : підруч. За ред. проф. А. Г. Загороднього. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2015. 487 с.

21. Кононова О. Є. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. Дніпро : ДВНЗ ПДАБА. 2018. 102 с.

22. Костиниш Н. С. Значення готової продукції та особливості організації її обліку на м'ясопереробних підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2017. №11. С. 515–522. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/83.pdf (дата звернення: 05.04.2025).

23. Кудирко О. М., Куцеруба Н. В. Сучасні підходи обліку та аналізу собівартості готової продукції. *Український економічний часопис*. 2025. № 9. С. 63–67. DOI 10.32782/2786-8273/2025-9-10 (дата звернення: 15.10.2025).

24. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затв. Наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р., № 2. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/en/v0002201-07?lang=uk#Text> (дата звернення: 02.02.2025).

25. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затв. Наказом Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 р., № 373. URL : <https://gb.expertus.com.ua/regulations/62090> (дата звернення: 02.04.2025).

26. Музиченко Т. О., Кулик Ю. О. Обліково-аналітичне забезпечення виробництва продукції олійних культур. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50.

URL : DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-74> (дата звернення: 15.06.2025).

27. Нападовська Л. В. Управлінський облік : підруч.. Київ : КНЕУ, 2020. 468 с.

28. Нашкерська Г. В. Бухгалтерський облік : підруч. Київ : Центр навчальної літератури, 2014. 464 с.

29. Подання фінансової звітності: Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення: 01.04.2025).

30. Податковий кодекс України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 10.02.2025).

31. Польова О., Томашук І. Облік в иробництва і реалізації проукції лісівництва. Економіка та суспільство. 2024. № 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-64> (дата звернення: 10.09.2025).

32. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 25.07.2025).

33. Саванчук Т. М. Чернецька О. В. Облікове забезпечення відображення виходу готової продукції зернових культур у системі управління аграрними підприємствами. *Економіка і суспільство*. 2017. № 11. С. 546–553. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/11_ukr/88.pdf (дата звернення: 15.04.2025).

34. Скорук О. В., Грудзевич Ю. І. Інтеграція цифрових технологій та економіко-математичного моделювання в бізнес-процесах підприємств. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. Випуск 6(15). DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.15-12> (дата звернення: 15.10.2025).

35. Слюсарчук Н. Аналіз стану та тенденції розвитку виробництва ігор та іграшок в Україні. Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю та оподаткування : матеріали ІХ міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 21 листоп. 2025 р.). Луцьк, 2025. С. 182.

36. Сопко В. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : КНЕУ, 2000. 578 с.
37. Сук Л. К., Сук П. Л. Організація бухгалтерського обліку : підруч. Київ : Каравела, 2009. 624 с.
38. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підруч. 5-те вид. допов. і перероб. Київ : Алерта, 2011. 976 с.
39. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь та ін. Тернопіль, ТНЕУ, 2019. 478 с
<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37631/1/%D0%9A%D1%80%D1%83%D0%BF%D0%BA%D0%B0.pdf> (дата звернення: 10.08.2025).
40. Хом'як Р. Л., Партин Г. О., Корягін М. В. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. 2-ге вид. Львів : Інтелект-Захід, 2003. 820 с.
41. Цивільний кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.02.2025).
42. Шепель І. Сучасні можливості організації обліку витрат виробництва і готової продукції в умовах комплексної автоматизації. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-7> (дата звернення: 15.04.2025).
43. Brynjolfsson E., McAfee A. The Second Machine Age. MIT Press, 2016. 358 p.
44. European Logistics Association. RFID and Warehouse Automation Report. Brussels, 2021. 670 p.
45. Hawking P., Foster S. ERP Implementation Effectiveness. *International Journal of Enterprise Information Systems*, 2020. 450 p.
46. O'Leary D. Enterprise Resource Planning Systems. Cambridge : Cambridge University Press, 2017. 526 p.